

Position paper

Gezamenlijke lobby inbreng IPO, VNG en Unie van Waterschappen

Commissiedebat Wet open overheid

11 juni 2026

De Wet Open Overheid (Woo) en de uitvoering daarvan staan hoog op de agenda van de medeoverheden. Wij brengen graag het volgende onder uw aandacht.

Samenvatting

Wij vragen u om de staatssecretaris op te roepen om:

- bij de evaluatie van de Woo nadrukkelijk oog te houden voor de uitvoerbaarheid bij medeoverheden;
- het op orde brengen en houden van de informatiehuishouding de hoogste prioriteit te geven, inclusief passende structurele financiële ondersteuning voor alle overheidslagen;
- actieve openbaarmaking structureel uitvoerbaar te maken via publicatie bij de bron, op basis van landelijke standaarden;
- te voorkomen dat wettelijke verplichtingen opnieuw afhankelijk worden van de ontwikkeling van één centrale voorziening;
- voor kleine organisaties een werkbaar handmatig aanleverloket beschikbaar te houden;
- en te blijven investeren in ondersteuning van medeoverheden via de koepels.

Houd oog voor de uitvoerbaarheid bij de evaluatie van de Woo

De Nederlandse inwoners verwachten van de overheid dat zij open en transparant is in haar besluitvorming. Publieke verantwoording draagt bij aan het vertrouwen in de overheid. Medeoverheden onderschrijven dit uitgangspunt dan ook volledig. Tegelijkertijd staat de uitvoering van de Woo onder druk. Sinds de invoering in mei 2022 is het aantal Woo-verzoeken bij medeoverheden zeer toegenomen. Ook het aantal complexe verzoeken groeit. Medeoverheden moeten daardoor steeds meer capaciteit en middelen inzetten om aan hun wettelijke verplichtingen te voldoen.

Het is goed hierbij te benoemen dat medeoverheden Woo-verzoeken relatief vaak binnen de wettelijke termijnen af handelen en veel organisaties vooruit lopen op de verplichting om informatie actief openbaar te maken. Medeoverheden vinden het daarom goed dat het kabinet de vervroegde evaluatie van de Woo handhaaft. Die evaluatie moet nadrukkelijk oog hebben voor de uitvoeringspraktijk van medeoverheden.

Geef het op orde brengen en houden van de informatiehuishouding de hoogste prioriteit

Uit de jaarlijkse monitor naar de uitvoering van de Woo blijkt dat medeoverheden de afgelopen jaren stappen hebben gezet om hun informatiehuishouding te verbeteren. Tegelijkertijd blijkt dat dit niet alleen een technische, maar vooral ook een bestuurlijke en organisatorische opgave is. Naast investeringen in systemen zijn ook investeringen nodig in sturing, vakmanschap en het vermogen van organisaties om deze verandering duurzaam te dragen.

Om de informatiehuishouding op orde te brengen moeten medeoverheden bovendien een inhaalslag maken. Volgens de Maatschappelijke Kosten en Batenanalyse op het gewijzigde wetsvoorstel Woo uit 2018 is hiervoor een initiële investering van € 533 miljoen nodig voor de decentrale overheden. Op dit bedrag moet nog een inflatiecorrectie worden toegepast. Het rijk heeft via het programma Open op Orde honderden miljoenen euro's beschikbaar gekregen, maar de decentrale overheden hebben geen middelen ontvangen om hun informatiehuishouding op orde te brengen. Dat is onhoudbaar. Het is in het belang van heel Nederland dat zowel de landelijke als de lokale informatiehuishouding op orde is.

Maak actieve openbaarmaking structureel uitvoerbaar: publiceren bij de bron, op basis van standaarden

Inmiddels heeft de staatssecretaris in reactie op het [ACOI-advies](#) bevestigd dat de inwerkingtreding van de verplichte actieve openbaarmaking niet langer afhankelijk wordt gemaakt van aansluiting op de [generieke Woo-voorziening](#). Medeoverheden zien hierin een noodzakelijke stap om de impasse in de actieve openbaarmaking te doorbreken en steunen deze keuze.

Tegelijkertijd moet worden voorkomen dat opnieuw een situatie ontstaat waarin wettelijke verplichtingen feitelijk afhankelijk worden van een centrale voorziening die bestuurlijk en technisch nog in ontwikkeling is. Medeoverheden pleiten daarom voor een structureel uitvoerbare inrichting van actieve openbaarmaking: publiceren bij de bron, op basis van landelijke standaarden. De organisaties die niet beschikken over een systeem van waaruit documenten geautomatiseerd beschikbaar gesteld kunnen worden, moeten gebruik kunnen maken van een handmatig aanlever- en publicatieloket.

De reactie van de staatssecretaris onderstreept dat standaardisering nu de doorslaggevende succesfactor wordt. Medeoverheden vragen het kabinet daarom om prioriteit te geven aan heldere en toepasbare afspraken over metadata, toegankelijkheid, uitwisselbaarheid en duurzame opslag. Dat biedt duidelijkheid aan overheidsorganisaties én aan leveranciers. Met zulke afspraken kunnen medeoverheden hun eigen systemen blijven gebruiken, terwijl informatie in de toekomst beter (centraal) doorzoekbaar kan worden gemaakt via innovatieve oplossingen.

Blijf investeren in ondersteuning van medeoverheden

De VNG, het IPO en de UvW ondersteunen medeoverheden bij het op orde brengen van de informatiehuishouding en de uitvoering van de Woo met advies, voorlichting, concrete producten en netwerken. Via de koepels delen medeoverheden kennis, signaleren zij knelpunten en werken zij gezamenlijk aan uitvoerbare oplossingen.

Juist nu het zwaartepunt van de uitvoering nadrukkelijker bij de afzonderlijke medeoverheden komt te liggen, is blijvende ondersteuning via de koepels noodzakelijk. Zonder collectieve ondersteuning neemt de druk op de uitvoering toe en wordt het moeilijker om standaarden, kennis en goede praktijken breed te implementeren. De financiering voor een deel van deze ondersteuning loopt echter af. Dat is onwenselijk. Zonder deze ondersteuning zal de uitvoering verder onder druk komen te staan en wordt de inhaalopgave groter.

Alleen met voldoende middelen, realistische uitvoeringsvoorwaarden en blijvende ondersteuning kunnen medeoverheden de ambities van de Woo duurzaam waarmaken.